

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai
El. p. info@am.lt

Aplinkos apsaugos departamentui prie
Aplinkos ministerijos
El. p. info@aad.am.lt

Kopija
Aplinkos apsaugos agentūrai
El. p. aaa@aaa.am.lt

ANTIKORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL ŪKIO SUBJEKTŲ VEIKLOS PLANINIŲ IR NEPLANINIŲ PATIKRINIMŲ ORGANIZAVIMĄ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ

2019 m. gruodžio d. Nr. 4-01-

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, atsižvelgdami į srities visuomeninę reikšmę, į š. m. spalio mėnesio įvykius Alytuje dėl kilusio gaisro atliekas tvarkančio ūkio subjekto teritorijoje, į Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Vilniaus, Šiaulių, Kauno, Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentų atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos administracinės priežiūros ir kontrolės veiklos srityse 2016 metais¹ (toliau – Analizė) pateiktas pastabas ir rekomendacijas bei jų įgyvendinimo stebėsenos duomenis, savo iniciatyva atlikome teisės aktų, reglamentuojančių Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos (toliau – Departamentas) vykdomus ūkio subjektų planinius ir neplaninius patikrinimus, antikorupcinį vertinimą:

1) Ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. vasario 18 d. įsakymu Nr. D1-145 (2018 m. liepos 5 d. įsakymo redakcija) (toliau – Patikrinimų aprašas);

2) Ūkio subjektų veiklos planinių ir neplaninių patikrinimų, vykdančių aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taisyklių, patvirtintų Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2018 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. AD1-64 (toliau – Patikrinimų taisyklės);

¹ Prieiga internete: https://www.stt.lt/documents/kra_2017/KRA_RAAD.docx

3) Ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą, kuriai reikia gauti taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus ar taršos leidimus, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2018 m. gruodžio 13 d. Nr. AD1-194 (toliau – Ūkio subjektų, turinčių TIPK ar TL, rizikos aprašas);

4) Ūkio subjektų, vykdančių ūkinę veiklą, kuriai nereikia gauti taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų ar taršos leidimų, vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2018 m. gruodžio 13 d. Nr. AD1-194 (toliau – Ūkio subjektų, neturinčių TIPK ar TL, rizikos aprašas);

5) Ūkio subjektų veiklos patikrinimų vykdant rotaciją Aplinkos apsaugos departamente prie Aplinkos ministerijos tvarkos, patvirtintos Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2019 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. AD1-91 (toliau – Rotacijos tvarka).

Atlikus aukščiau minėtų teisės aktų ir Departamento skelbiamos susijusios informacijos antikorupcinį vertinimą nustatyta, kad kai kurie Analizėje identifikuoti korupcijos rizikos veiksniai, susiję su atliekų tvarkytojų veiklos priežiūra, tebėra aktualūs, nes teisinio reguliavimo pakeitimai neatlikti arba nepakankamai užtikrina nuoseklų, skaidrų bei efektyvų nustatytų ūkio subjektų kontrolės ir priežiūros funkcijų įgyvendinimą.

Siekdami teisinio reguliavimo aiškumo, vienprasmiskumo, skaidrumo ir atsparumo korupcijai teikiame žemiau esančias pastabas ir rekomendacijas.

1. Dėl tikrintinų ūkio subjektų sąrašų sudarymo

Ūkio subjektų veiklos planiniai ir neplaniniai patikrinimai atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo, Europos Sąjungos teisės aktų bei analizuojamų teisės aktų nuostatomis. Pažymėtina, kad Departamento direktoriaus patvirtintų Patikrinimų taisyklių nuostatos ne detalizuoja, bet atkartoja aplinkos ministro patvirtinto Patikrinimų aprašo nuostatas, todėl šioje antikorupcinio vertinimo išvadoje teikiamos pastabos aktualios abiem teisės aktams.

Patikrinimų aprašo 5 punkte numatyta, kad *kontrolę atliekantis subjektas privalo turėti visų jo veiklos teritorijoje esančių kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašus*. Planiniai ir neplaniniai patikrinimai atliekami nurodytuose Patikrinimo aprašo punktuose nustatyta tvarka.

Departamento interneto svetainėje paskelbtame metinių patikrinimų plane nurodyta, kad 2019 m. planuojama patikrinti iš viso 6 724 ūkio subjektus, iš jų: Departamento Alytaus valdybai numatyta patikrinti 539, Kauno valdybai – 1 023, Klaipėdos valdybai – 1 008, Marijampolės valdybai – 582, Panevėžio valdybai – 520, Šiaulių valdybai – 1 084, Utenos valdybai – 723, Vilniaus valdybai – 785, Aplinkos kokybės departamentui – 460 ūkio subjektų.

Atkreiptinas dėmesys, kad Departamento interneto svetainėje nėra skelbiama kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašų, taip pat nėra duomenų apie ankstesnių metų patikrinimo planus

bei jų įgyvendinimą (viešinami tik 2019 m. I-III ketvirčių patikrinimų rezultatai bei 2018 m. II pusmečio vykdytų patikrinimų ataskaita), todėl nėra galimybės įvertinti numatytų tikrinti ūkio subjektų, tarp kurių – ir pavojingų ar nepavojingų atliekų tvarkytojai², santykio su visais kontroliuojamais subjektais, kas parodytų vykdomos priežiūros efektyvumą, tikslingumą bei skaidrumą.

Viešais skelbiamais duomenimis, pavyzdžiui, 2019 m. I ketvirtį atlikta 1 628 planiniai ir neplaniniai patikrinimai, kurie nėra atskirai išskirti, todėl nėra galimybės įvertinti, ar atlikti visi metiniame plane numatyti planuoti patikrinimai.

Atsižvelgdami į išdėstytą, siekdami teisinio reguliavimo bei jo įgyvendinimo skaidrumo ir nuoseklumo, siūlome užtikrinti tinkamą kontroliuojamų ūkio subjektų sąrašų bei jų veiklos kontrolės rezultatų viešinimą, nustatytus pažeidimus ir jų pašalinimo rezultatus.

2. Dėl metinių patikrinimų planų keitimo

Patikrinimo aprašo 16 punkte numatyta, kad patikrinimų planas tvirtinamas kontrolę atliekančio subjekto vadovo, jo įgalioto asmens sprendimu. *Patikrinimų planas gali būti pakeistas kontrolę atliekančio subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens motyvuotu sprendimu.*

Išanalizavus Departamento interneto svetainėje skelbiamus duomenis, nustatyta, kad Departamentas skelbia metinį patikrinimų planą, taip pat direktoriaus įsakymus dėl metinio patikrinimų plano pakeitimo³.

2019 m. patikrinimų planas keistas du kartus – 2019 m. rugpjūčio 14 d. įsakymu Nr. AD1-156 ir 2019 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. AD1-223. Abiem atvejais pagrindinėmis patikrinimų plane vykdytų pakeitimų priežastimis įvardyta darbuotojų (pareigūnų) išėjimas iš darbo, padidėjęs darbo krūvis, kuris dėl to perskirstomas tarp padalinių. Taip pat įsakymuose nurodyta, kad, be kita, ko *numatoma dalį ūkio subjektų patikrinimų šalinti ir įtraukti naujų.*

Pažymėtina, kad nei Departamento direktoriaus įsakymuose, nei pakeistame metiniame patikrinimų plane neatsispindi padaryti konkretūs plano keitimai, taip pat nėra nurodyta, kodėl iš patikrinimų plano išbraukti ir / ar įtraukti konkretūs ūkio subjektai.

Aukščiau minėta situacija vertintina kaip korupcijos rizikos veiksnys, todėl siūlome tikslinti Patikrinimo aprašo 16 punkto nuostatas (ir atitinkamai – Patikrinimo taisyklių 16 punktą) numatant, kad Departamento direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendime dėl metinio patikrinimų plano keitimo būtų nurodomi atliekami pakeitimai bei motyvai išbraukiant ir / ar įtraukiant į planą kitus ūkio subjektus.

3. Dėl patikrinimo plano sudarymo

Patikrinimų taisyklių 10 punkte⁴ nustatyti tikrintinų ūkio subjektų atrankos kriterijai, tarp

² Patikrinimo plane atskirai neišskiriamos tikrintinų ūkio subjektų veiklos sritys, ši informacija pateikiama bendrame duomenų sraute.

³ Prieiga internete: <https://aad.lrv.lt/lt/administracine-informacija/ukio-subjektu-prieziura>

⁴ 10. Tikrintinų ūkio subjektų atrankos kriterijai:

kurių – ankstesnių patikrinimų metu buvo nustatyti pažeidimai, kuriais buvo padaryta žala aplinkai, buvo viršytos išmetamų teršalų ribinės vertės; ir (ar) nustatytas leidimo sąlygų nesilaikymo atvejis (10.4 papunktis).

Neplaniniai patikrinimai atliekami, be kita ko, *siekiant užtikrinti, kad buvo pašalinti ūkio subjekto veiklos ankstesnio patikrinimo metu nustatyti teisės aktų pažeidimai ir įgyvendinti priimti sprendimai* (Patikrinimų aprašo 27¹.3, Patikrinimo taisyklių 31.3 papunktis).

Departamento interneto svetainėje skelbiama apibendrinta, nedetalizuota informacija apie vykdytus planinius ir neplaninius ūkio subjektų patikrinimus – 2018 m. II pusmečio⁵ bei 2019 m. I⁶, II⁷, III⁸ ketvirčių patikrinimų ataskaitos, nurodant, ar patikrinimas buvo planinis, ar neplaninis, ar nustatyta pažeidimų ir kokių (pateikiamas trumpas komentaras arba nurodytas Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) straipsnis).

Išanalizavus aukščiau minėtų ataskaitų duomenis nustatyta, kad ne dėl visų ūkio subjektų, kurių ankstesnio patikrinimo metu buvo nustatyta leidime nurodytų sąlygų, teisės aktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymo ar kitų pažeidimų (šio antikorpucinio vertinimo išvados punkto kontekste aktualūs tik atliekų tvarkytojų patikrinimai) buvo atliekami pakartotiniai – neplaniniai patikrinimai – remiantis Patikrinimų aprašo 27¹.3 papunkčio nuostatomis.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad šiais metais pakartotinai nebuvo numatyta tikrinti kai kurių ūkio subjektų, kurių veikloje pernai buvo užfiksuota pažeidimų, susijusių su pavojingų atliekų netinkamu laikymu ar tvarkymu⁹, kai kurie buvo patikrinti pakartotinai planine tvarka, tačiau

10.1. galimas naudojamų medžiagų ar išmetamų į aplinką teršalų neigiamas poveikis aplinkai;

10.2. naudojamų ir/ar tvarkomų pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų kiekis;

10.3. išmetamų į aplinką teršalų pavojingumas ir/ar kiekis;

10.4. ankstesnių patikrinimų metu buvo nustatyti pažeidimai, kuriais buvo padaryta žala aplinkai, buvo viršytos išmetamų teršalų ribinės vertės; ir (ar) nustatytas leidimo sąlygų nesilaikymo atvejis;

10.5. pasikartojantys ir pasitvirtinę fizinių ar juridinių asmenų, viešojo administravimo subjektų skundai ar pranešimai dėl aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimų;

10.6. įvykusios avarijos ir aplinkos teršimo atvejai praityje;

10.7. ūkinė veikla vykdoma saugomoje teritorijoje;

10.8. gretimų teritorijų naudojimo paskirtis ar pobūdis (urbanizuotos teritorijos, saugomos teritorijos);

10.9. valstybinio, savivaldybių, ūkio subjektų aplinkos monitoringo duomenys;

10.10. įdiegtos EMAS ar kitos aplinkosaugos vadybos sistemos;

10.11. eksploatuojami aplinkosauginiu požiūriu pavojingi objektai (nustatyti aplinkos ministro įsakymu).

⁵ Prieiga internete:

http://aad.lrv.lt/uploads/aad/documents/files/Administracin%C4%97%20informacija/Ukio%20subjektu%20prieziura/AAD%202018%20m_%20II%20pusme%C4%8Dio%20patikrinim%C5%B3%20ataskaita.pdf

⁶ Prieiga internete:

http://aad.lrv.lt/uploads/aad/documents/files/Administracin%C4%97%20informacija/Ukio%20subjektu%20prieziura/2019%20m_%20I%20ketvir%C4%8Dio%20%C5%AB%20subjekt%C5%B3%20patikrinim%C5%B3%20ataskaita.pdf

⁷ Prieiga internete:

http://aad.lrv.lt/uploads/aad/documents/files/Administracin%C4%97%20informacija/Ukio%20subjektu%20prieziura/Patikrinimu%20ataskaitos/2019%20m_%20II%20ketvir%C4%8Dio%20%C5%AB%20subjekt%C5%B3%20patikrinim%C5%B3%20ataskaita.pdf

⁸ Prieiga internete:

http://aad.lrv.lt/uploads/aad/documents/files/Administracin%C4%97%20informacija/Ukio%20subjektu%20prieziura/Patikrinimu%20ataskaitos/2019%20m_%20III%20ketvir%C4%8Dio%20%C5%AB%20subjekt%C5%B3%20patikrinim%C5%B3%20ataskaita.pdf

⁹ Pavyzdžiui, pavojingų atliekų tvarkytojas UAB „Utilsa“, kurios planinio patikrinimo metu 2018 m. nustatyta atliekų naudojimo ir šalinimo techninio reglamento reikalavimų nevykdymo pažeidimų, „UAB „Autolegra“, kurios planinio patikrinimo metu nustatyta pavojingų atliekų laikymo pažeidimų, kt.

metiniame patikrinimų plane, nei jo pakeitimuose toks planinis patikrinimas nebuvo numatytas (pavyzdžiui, UAB „Autovijuna“ pakartotinis patikrinimas nustačius pažeidimų). Be to, kai kurie iš ūkio subjektų, kurių patikrinimo metu nustatyta su pavojingų atliekų laikymu ar tvarkymu susijusių pažeidimų, nėra įrašyti į Aplinkos apsaugos agentūros sudaromą Įmonių, turinčių pavojingųjų atliekų tvarkymo licencijas, sąrašą¹⁰ (pavyzdžiui, UAB „Autolegra“, UAB „Kėdainių oda“, kt.).

Aukščiau išdėstytos situacijos laikytinos papildomu korupcijos rizikos veiksniu, todėl siūlome svarstyti teisinio reguliavimo tobulinimo galimybes, siekiant užtikrinti, kad būtų patikrinami visi ūkio subjektai, kurių veikloje nustatyta pažeidimų, galinčių turėti žalingą poveikį aplinkai ir / ar žmonių sveikatai, bei stiprinti nustatytų pažeidimų pašalinimo kontrolę.

4. Dėl ūkio subjektų veiklos rizikingumo vertinimo

4.1. Patikrinimo aprašo (ir atitinkamai Patikrinimo taisyklių) 12 punkte numatyta, kad planiniai patikrinimai atliekami ne dažniau kaip 2 kartus per kalendorinius metus. Ūkio subjektų patikrinimų dažnumas (periodiškumas) priklauso nuo jų veiklos keliamo pavojaus aplinkai: mažiausią pavojų keliančių ūkio subjektų veiklos patikrinimai atliekami ne rečiau kaip kas trejus metus, didžiausią pavojų keliančių ūkio subjektų veikla turi būti tikrinama ne rečiau kaip kartą per kalendorinius metus.

Ūkio subjektų, turinčių TIPK ar TL, rizikos aprašo 10 punkte nustatyta, kad *pagal Aplinkos ministerijos ir / arba Departamento nustatytus metinius kontrolinės veiklos prioritetinius uždavinius, ūkio subjektų, atitinkančių prioritetiniuose uždaviniuose numatytus tikslus, patikrinimai planuojami pagal juos, netaikant tokiems ūkio subjektams pagal vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimą nustatyto patikrinimo periodiškumo. Pagal prioritetinius uždavinius pirmiausia į metinius patikrinimų planus įtraukiami ūkio subjektai, kuriems nustatytas didesnis rizikos dydis.*

Departamento interneto svetainėje nėra skelbiama jokių duomenų apie kontroliuojamų ūkio subjektų vykdomos veiklos rizikingumo vertinimą. Galiojantis teisinis reguliavimas šios prievolės nenumato, tačiau minėtų duomenų skelbimas prisidėtų prie tikrintinų ūkio subjektų atrankos proceso skaidrumo didinimo ir sumažintų korupcijos rizikos pasireiškimo tikimybę.

4.2. Ūkio subjektų, turinčių TIPK ar TL, rizikos aprašo 16 punkte įvardinti ūkio subjektams vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimo veiksniai (turintys įtakos bendram rizikingumo balui apskaičiuoti) pagal vykdomą veiklos rūšį ir galimą neigiamą poveikį aplinkai (iš viso – 23 kriterijai), taikytas ar netaikytas administracines poveikio priemonės (iš viso – 11 kriterijų).

Ūkio subjektų, turinčių TIPK ar TL, rizikos aprašo 11 ir 12 punktuose numatyta, kad ūkio subjektui gali būti *priskirtas didesnis ar mažesnis rizikos dydis, nei nustatytas per vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimą, jei aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas <...> mano, kad tai būtina.*

¹⁰ Prieiga internetu: http://atliekos.gamta.lt/files/Kopija%20Sarajas%20su%20veiklom_2019-11-27.xls

Aukščiau išdėstytos nuostatos, mūsų nuomone, vertintinos kaip ydingos antikorupcinio požiūriu, nes sukuria ūkio subjekto veiklos rizikos vertinimą atliekančiam Departamento pareigūniui diskreciją galimai nepagrįstai mažinti ar didinti rizikingumo balą, nes aukščiau minėtame šio teisės akto 16 punkte įvardyti rizikingumo įvertinimo kriterijai yra pakankamai išsamūs, aiškūs ir objektyvūs, todėl nėra aišku, kuo remiantis į juos gali būti neatsižvelgiama arba suteikiami kiti, negu numatyta, balai.

Atsižvelgiant į tai, siūlytume tikslinti aukščiau minėtas aprašo 11 ir 12 punktų nuostatas arba jų atsisakyti. Analogiška pastaba taikytina ir Ūkio subjektų, neturinčių TIPK ar TL, rizikos aprašo 11 ir 12 punktams.

4.3. Ūkio subjektų, turinčių TIPK ar TL, rizikos aprašo 20 punkte numatytos patikrinimų optimizavimo sąlygos: jei atlikus kontroliuojamų ūkio subjektų vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimą metiniame *patikrinimų plane susidaro ūkio subjektų skaičiaus, kurio regiono aplinkos apsaugos departamentas neturi pajėgumų patikrinti, ūkio subjektai, eksploatuojantys įrenginius, nurodytus Taršos leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių 1 priede ar Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, atnaujinimo ir panaikinimo taisyklių 2 priede, gali būti neįtraukiami į patikrinimo planą* laikantis šio punkto papunkčiuose nustatyto eiliškumo. Tarp jų – ir ūkio subjektai, kuriems per vykdomos ūkinės veiklos keliamos rizikos aplinkai vertinimą nustatytas *vidutinis rizikos dydis ir kuriems buvo paskirtos tam nustatytos administracinės nuobaudos (20.6 papunktis)*¹¹.

Šio aprašo 21 punkte numatyta, kad *jei ūkio subjektui, <...> taikytos patikrinimų optimizavimo sąlygos, laikoma, kad jo patikrinimas atliktas*, nes galimai šis ūkio subjektas nebus įtrauktas ir į kito laikotarpio rengiamą patikrinimų planą.

Kadangi šio aprašo nuostatos taikomos vertinant ūkio subjektų, turinčių TIPK ar TL, veiklos rizikingumą, kuri savaime kelia didesnę grėsmę žalai aplinkai ar žmonių sveikatai atsirasti, aukščiau minėta nuostata, sudaranti sąlygas galimai neatlikti periodinio ūkio subjekto, kurio ankstesnio patikrinimo metu buvo nustatyta pažeidimų ir taikyta administracinio poveikio priemonių, nepakankamai prisideda prie ūkio subjektų priežiūros efektyvumo didinimo.

Siekdami teisinio reguliavimo skaidrumo ir atsparumo korupcijai, siūlome svarstyti aukščiau minėtų nuostatų tobulinimo galimybes.

4.4. Ūkio subjektų, neturinčių TIPK ar TL, rizikos aprašo 16 punkte nustatyti kriterijai, kuriems esant ūkio subjektui priskiriamas didelis, vidutinis ar mažas rizikos dydis. Atkreiptinas dėmesys, kad *visi kriterijai yra susiję tik su administracinių nuobaudų buvimu ir jų skyrimu*

¹¹ Pagal šio papunkčio reikalavimus pirmiausia netikrinami ūkio subjektai, kuriems per paskutinius patikrinimų metus už aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimus skirta administracinė nuobauda – įspėjimas, arba administraciniu nurodymu skirta nedidesnė nei 14 eurų administracinė nuobauda, kuri sumokėta, arba skirta administracinė nuobauda už nesavalaikį ataskaitų pateikimą, arba duotas prevencinis privalomasis nurodymas.

pakartotinumu, nesiejant rizikingumo lygio su vykdomos veiklos specifika, naudojamomis technologijomis, veiklos teritorija, gaunamais skundais ir pan.

Aprašo 16.3 papunktyje numatyta, kad ūkio subjektui priskiriamas mažas rizikos dydis, jei *per paskutinius patikrinimų metus neskirta administracinių nuobaudų*.

Šio aprašo 17 punkte numatytas ūkio subjektų patikrinimų dažnumas, atsižvelgiant į ūkio subjektui nustatytą rizikos dydį: *didelis rizikos dydis – patikrinimas planuojamas artimiausiais patikrinimų metais vieną kartą (17.1 papunktis); vidutinis rizikos dydis – patikrinimas planuojamas antrais metais vieną kartą (17.2 papunktis); mažas rizikos dydis – patikrinimas planuojamas trečiais metais vieną kartą (17.3 papunktis)*.

Ūkio subjektų, neturinčių TIPK ar TL, rizikos aprašo 18 punkte įtvirtinta Departamento padalinių vadovų diskrecija *ūkio subjektų, kuriems priskirtas mažas rizikingumo lygis, patikrinimus planuoti (numatyti) anksčiau arba vėliau, nei nurodyta 17.3 papunktyje*.

Mūsų nuomone, aukščiau minėtos nuostatos nėra pakankamos veiksmingai ūkio subjektų kontrolei užtikrinti. Pavyzdžiui, gali susidaryti antikorupcinio požiūriu ydinga situacija, kai dėl galimai nesąžiningų susitarimų per patikrinimą kai kurie pažeidimai nebus užfiksuoti, dėl ko ūkio subjektui bus priskirtas mažas rizikingumo lygis, leisiantis jį tikrinti tik kas trejus metus ar dar rečiau. Arba per patikrinimą iš tikrųjų nenustačius pažeidimų ir dėl to ūkio subjektui priskyrus mažą rizikingumo lygį, jis, vadovaujantis 17.3 papunkčio bei 18 punkto nuostatomis, taip pat gali būti netikrinamas trejus ir daugiau metų, nors galimai tais metais jo veikla gali kelti tam tikrą riziką ar net gali būti padaroma tam tikrų pažeidimų, kurie nebus užfiksuoti.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siūlome:

- tikslinti Ūkio subjektų, neturinčių TIPK ar TL, rizikos aprašo 16 punkto nuostatas, numatant, kad ūkio subjekto veiklos rizikingumo lygis nebūtų siejamas tik su administracinių nuobaudų buvimu, bet ir su ūkio subjekto veiklos specifika, naudojamais įrenginiais, medžiagomis, technologijomis, veiklos teritorija, gaunamais skundais ir pan.;

- tikslinti Ūkio subjektų, neturinčių TIPK ar TL, rizikos aprašo 18 punkto nuostatas, patikrinimų dažnumo poreikį siejant ne su žmogiškaisiais ištekliais, bet su ūkio subjekto veiklos specifika ir galimu žalingu poveikiu aplinkai bei žmonių sveikatai.

5. Dėl patikrinimų organizavimo ir vykdymo

Patikrinimų aprašo (ir atitinkamai Patikrinimo taisyklių) 3 punkte numatyta, kad ūkio subjektų veiklos priežiūra, be kita ko, apima ūkio subjektų veiklos planinius ir neplaninius patikrinimus (3.2 papunktis), papildomai skirstant juos į *teminį patikrinimą* – konkrečiam atvejui ar tam tikrai veiklos sričiai iširti (3.2.1 papunktis) ir *išplėstinį patikrinimą* – ne mažiau kaip dviejų veiklos sričių patikrinimą (3.2.2 papunktis).

Nei Patikrinimų apraše, nei Patikrinimų taisyklėse ar kituose teisės aktuose nėra detalizuojama, kokiais atvejais atliekamas teminis ar išplėstinis patikrinimas, kokie specialūs reikalavimai jiems taikomi, ar skiriasi jų atlikimo tvarka, procedūros, terminai ir pan.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad planinių ir neplaninių patikrinimų vykdymą reglamentuojantys teisės aktai nenumato patikrinimus atliekančių pareigūnų skyrimo – ir jų skaičiaus – konkrečiam subjektui tikrinti tvarkos. Tokia situacija vertintina kaip ydinga antikorpuciniu požiūriu, nes galimai neeliminuoja ūkio subjektų neformalių kontaktų su aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančiais pareigūnais užmezgimo galimybės.

Aukščiau minėto rizikos veiksnio visiškai nepašalina ir 2019 m. balandžio 26 d. Departamento direktoriaus įsakymu patvirtintos Rotacijos tvarkos nuostatos. Pavyzdžiui, Rotacijos tvarkos 4 punkte numatyta, kad *rotacija taikoma planiniams ūkio subjektų patikrinimams. Dėl rotacijos taikymo neplaniniams patikrinimams sprendimą priima Departamento vadovybė arba struktūrinio padalinio vadovas.*

Iš minėto teisės akto nuostatų nėra aišku:

- kokiais atvejais rotacijos tvarka turėtų būti atliekami neplaniniai patikrinimai;
- kaip atrenkami rotacijos būdu tikrintini ūkio subjektai bei tuos patikrinimus atliksiantys

Departamento pareigūnai.

Atsižvelgdami į išdėstyta, rekomenduojame tobulinti teisinį reguliavimą pašalinant aukščiau minėtus teisinius neaiškumus.

Prašome per du mėnesius nuo antikorpucinio vertinimo išvados gavimo dienos informuoti, kaip buvo atsižvelgta į šioje išvadoje pateiktas pastabas¹². Atsakymą prašome paskelbti per Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinę sistemą ir jį susieti su šia antikorpucinio vertinimo išvada.

Direktoriaus pavaduotojas

Egidijus Radzevičius

Julija Antanaitė, tel. (8 706) 62 755, el. p. julija.antanaite@stt.lt

¹² Prašome naudoti Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos antikorpucinio vertinimo išvados įgyvendinimo pažymos formą. Prieiga internete: http://www.stt.lt/documents/ivertinti_teises_aktai_2018/Pazyma_galutine.docx.